

นักศึกษา ปัญญาชน มุสลิม กับการพัฒนาประชาธิปไตยไทย

(Muslim intellectual students and Thai Democratization)

เอกรินทร์ ต่วนศิริ¹

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งสำรวจบทบาทของนักศึกษาปัญญาชนมุสลิม ในช่วงของสถานการณ์การเปลี่ยนผ่าน (Transitional) ทางด้านการเมืองไทย 2 ช่วง คือ ช่วงการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 และระหว่างเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ถึง 6 ตุลาคม 2519

กลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญและโดดเด่น ที่พยายามต่อรองกับรัฐบาลส่วนกลางที่ไม่ใช่กลุ่มที่ใช้ความรุนแรงเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม ก็พบว่า มีกลุ่มปัญญาชนนักศึกษามลายูมุสลิมที่ได้เข้ามา มีบทบาทต่อสถานการณ์การเมืองไทย ทั้งในนามปัจเจกบุคคล และการก่อตั้งกลุ่ม อย่างเช่น กลุ่ม นักศึกษาสลตัน ซึ่งเป็นกลุ่มนักศึกษามลายูมุสลิมที่ได้เข้าไปมีบทบาทสำคัญ ในยุคกระแส ความเรื่อรูงของนักศึกษาธิปไตย หลังจากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม โดยเข้าไปเผยแพร่ประชาธิปไตยในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และสิ้นสุดการเคลื่อนไหว หลังจากการปราบปรามของฝ่ายขวาในช่วงของ 6 ตุลาคม 2519

จากการศึกษาของผู้เขียนพบว่า การเคลื่อนไหวการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มนักศึกษา ปัญญาชนมุสลิม ได้มีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของไทยมาโดยตลอด ซึ่งในแต่ละครั้งของการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองส่วนกลาง ได้ส่งผลโดยตรงทำให้สถานการณ์ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการเปลี่ยนแปลงตามเงื่อนไขทางการเมืองของรัฐบาลกรุงเทพฯ มาโดยตลอด

คำสำคัญ: นักศึกษามุสลิม 14 ตุลาคม ปีตตานี,

Abstract

This article explores the role of Muslim intellectual students in 2 Thai political transitional periods. The first period is the Thai political revolution in 1932 and the second is the time between 14 October 1973 until 6 October 1976.

This studies group had very outstanding role in negotiating with central government who supported non-violent way to mobilize and change society. In these period, it is evident that there are the groups of Melayu intellectual students who took

¹ นิสิตปริญญาโท ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

the political role in the form either individuals or groups . The prominent group is the Selatan student group took part in the time of democratic transition after 14 October 1973 and found democracy in the southernmost provinces. Then following of its movement after 14 October when there is the suppression of right wing fraction in 6 October 1976

The study shows the political participation of intellectual students thorough the Thai democratic period. The changing in political situation in central government had effected directly to the violent situation in the southernmost province which implied that the violent situation is always relevant to the central political condition.

Keywords: Muslim Students, 14 October, Pattani,

ภาพ “ไทยมุสลิม” ภายใต้ร่มธงสามสีของ “ชาติไทย”

ชาวไทยมุสลิมหรือผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามได้ตั้งถิ่นฐานกระจัดกระจายไปทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย จากข้อมูลที่ได้จากสำมะโนประชากรและการเคหะ พ.ศ. 2543 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติระบุว่า ปัจจุบันประเทศไทยมีประชากรมุสลิมทั้งหมด 2,777,542 คน คิดเป็นร้อยละ 4.6 มากเป็นอันดับที่สองของประเทศรองจากพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาของคนไทยส่วนใหญ่และมีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนเป็นอย่างมาก การตั้งถิ่นฐานของชาวไทยมุสลิมในแต่ละภูมิภาคมีความหนาแน่นของประชากรไม่เท่ากัน ทั้งนี้อาจจะขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ โอกาสด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น...²

ในกลุ่มชาวไทยมุสลิมด้วยกันเองยังพบว่า ชาวไทยมุสลิมก็ยังมี ความแตกต่างกันทางด้านแหล่งที่มาของบรรพบุรุษ ชาติพันธุ์ การปฏิบัติตามหลักการศาสนาที่แตกต่างกัน ในแง่ของการตีความเข้าใจในหลักคำสอนบางประการ

อมรา พงศาพิชญ์ กล่าวโดยสรุปถึงชาวไทยมุสลิมไว้ในหนังสือความหลากหลายทางวัฒนธรรม กระบวนทัศน์และบทบาทในประชาสังคมว่า หลายคนมองว่าชาวไทยมุสลิมเป็นคนมลายูที่อาศัยอยู่ในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย แต่แท้ที่จริงแล้ว มีคนมุสลิมกระจัดกระจายอยู่ในหลายกลุ่มคือ กลุ่มที่มีบรรพบุรุษเป็นมลายูหรือมาเลย์ กลุ่มอาหรับเปอร์เซีย กลุ่มมุสลิมเชื้อ

² <http://fedmin.awardspace.com/modules.php?name=AvantGo&op=ReadStory&sid=5> สืบค้นเมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม

สายขาว กลุ่มเชื้อสายจาม-เขมร กลุ่มที่มาจากเอเชียใต้ เช่น อินเดีย ปากีสถาน อัฟกานิสถาน กลุ่มเชื้อสายจีนและจีนฮ่อมุสลิม กลุ่มที่มาจากประเทศบังคลาเทศ และพม่า เป็นต้น³

“ไทยมุสลิม” พลเมืองดีของสยามประเทศถึงประเทศไทย ?

การดำรงอยู่ของความเป็นคนมุสลิมในสังคมไทย ในช่วงประวัติศาสตร์ชาติไทยที่ผ่านมา ได้มีงานวิชาการ งานวิจัย จำนวนมากหรือเกือบทั้งหมดได้เลือกใช้คำว่า “ไทยมุสลิม”⁴ โดยเนื้อหาหลักก็ได้อธิบายว่ามุสลิมได้อยู่ร่วมการชาติไทยมาอย่างยาวนานและเป็นพลเมืองที่มีคุณประโยชน์ในร่วมอยู่ในสังคม

แต่สิ่งที่น่าสังเกต ก็คือ การที่เลือกใช้คำว่า “ไทยมุสลิม” ของกลุ่มนักวิชาการในช่วงที่ผ่านมา แทนกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่เป็นมุสลิม โดยตัดคำลงท้ายในการ

อธิบายเรื่องชาติพันธุ์ เช่น มลายูมุสลิม จามมุสลิม ฯลฯ จึงไม่สามารถทำให้เราเข้าใจความซับซ้อนของความหลากหลายของคนมุสลิมในสังคมไทยได้

ซึ่งทำให้ขาดการมองเรื่องของ ฐานความคิดอุดมการณ์ทางการเมือง สังคมอุดมคติ เศรษฐกิจแบบอิสลาม หรือ เรื่องของความยุติธรรมในรูปแบบอิสลาม และเมื่อถกเถียงประเด็นเหล่านี้ทำให้เรานึกถึงปัญหา “ปัตตานี”⁵ หรือปัญหาแบ่งแยกดินแดนที่ปัตตานี จนไม่สามารถนึกถึงปัญหาชาวมุสลิมที่อื่น ๆ

การทำให้ไทยมุสลิมส่วนใหญ่กลายเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศไทย ทำให้การเคลื่อนไหวทางด้านสังคม และด้านการเมืองของมุสลิมไทยส่วนใหญ่ (ไม่ใช่มลายูมุสลิม) ก็ไม่ได้มีชื่อเรียกร้องในประเด็นข้างนี้

แต่ทว่าการเคลื่อนไหวทางด้านสังคมของกลุ่มคนมุสลิมในประเทศไทยมักจะเคลื่อนไหวในประเทศที่เกี่ยวข้องกับประเทศมุสลิมด้วยกัน เช่น เรียกร้องต่อรัฐบาลไทยให้หยุดส่งทหารไทยไปทำ

³ อมรา พงศาพิชญ์, ความหลากหลายทางวัฒนธรรม กระบวนทัศน์และบทบาทในประชาสังคม, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545, หน้า144-145.

⁴ โปรดพิจารณางานเขียนทางด้านวิชาการยุคสมัยตั้งแต่ปีพ.ศ. 2510-2530 ที่เป็นนักวิชาการมุสลิม อย่างเช่น รศ.เสาวนีย์ จิตหมวดดี, ศ.ดร.อิมรอม มะลูลีม, รศ.ดร.จรัส มะลูลีม, รศ.ดร.อารง สุนทรศาสตร์, ดร.ปรีดา ประพฤติชอบ ได้พยายามอธิบายความสัมพันธ์ที่ตึงระหว่างรัฐสยามกับคนมุสลิมในประเทศตั้งแต่การเข้ามาของกลุ่มพ่อค้ามุสลิมชาวเปอร์เซียในยุคปลายอยุธยา จนถึงรัตนโกสินทร์ตอนต้นและรัตนโกสินทร์ตอนปลาย ซึ่งส่วนใหญ่ก็พยายามอธิบายประเด็นของเรื่องชาติพันธุ์ของมุสลิมที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย และนักวิชาการเหล่านี้ ก็มองเรื่องจังหวัดชายแดนภาคใต้ในกรอบเดียวกันก็คือ ความขัดแย้งระหว่างมลายูมุสลิมในภาคใต้กับรัฐ ส่วนมุสลิมที่อื่น ๆ ไม่มีปัญหากับรัฐ

⁵ ปัตตานี ในที่นี้ไม่ได้หมายถึงเฉพาะจังหวัดปัตตานี แต่หมายถึงภูมิศาสตร์ทางการเมือง (political geography) โปรดพิจารณาแนวความคิดและคำอธิบายได้ใน ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, ความรุนแรงกับการจัดการ “ความจริง” : ปัตตานีในรอบกึ่งศตวรรษ ความรุนแรงกับการจัดการ “ความจริง” : ปัตตานีในรอบกึ่งศตวรรษ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551.

สงครามอิรัก สงครามอัฟกานิสถาน หรือประเด็นสงครามระหว่างปาเลสไตน์กับอิสราเอล ล่าสุดกรณีที่เกิดขึ้นในเขตการปกครองพิเศษซินเจียง ประเทศจีน

หากพินิจ พิจารณา การเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิม ไม่ได้ส่งผลกระทบต่ออำนาจของรัฐไทยโดยตรง ยกเว้น การเคลื่อนไหวของกลุ่มชาวมลายูมุสลิมปัตตานี ที่ถือว่าเป็นปัญหาต่อความมั่นคงของไทยมาโดยตลอดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

จึงทำให้ภาพไทยมุสลิม ไม่ค่อยเป็นปัญหากับทางรัฐไทย อาจจะเป็นเพราะพื้นที่ทางด้านสังคมการเมืองที่เปิดโอกาสให้ชาวไทยมุสลิมมีที่ยืนทางสังคมในสังคมไทย โดยเฉพาะในพื้นที่ที่ไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับเรื่องของอำนาจรัฐ⁶

คนมุสลิมไทยจำนวนมากได้รับโอกาสในการให้พื้นที่ทางด้านสังคม การเมือง และทางเศรษฐกิจ สังเกตได้จากผู้เซลดึงดูดชาวมลายูมุสลิมปัตตานีจำนวนมากที่ได้รับโอกาสทางด้านเศรษฐกิจ เช่น ได้รับที่ดินทำมาหากินจำนวนมากในเขตกรุงเทพฯหรือปริมณฑลในยุคแรก ๆ แต่สำหรับมลายูมุสลิมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้แล้ว พื้นที่ทำมาหากินของคนมลายูมุสลิมในช่วงเวลาต่อมากลับถูกจัดสรรแบ่งปันให้แก่ผู้อพยพจากภาคอีสานที่มาอาศัยในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มากกว่า⁷

“ภาพมุสลิมไทย” จึงเป็นภาพของกลุ่มคนมุสลิมที่มาเป็นผู้อาศัยใต้พื้นธงสามสี และมีส่วนร่วมต่าง ๆ ที่เป็นคุณงามความดีที่ได้ทำให้แก่ราชสำนักไทย ตั้งแต่อยุธยา กรุงธนบุรี รัตนโกสินทร์ตอนต้น และในช่วงปัจจุบัน ที่มีนายทหารมุสลิม ชื่อ พลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน ผู้ทำการปฏิวัติรัฐประหาร เมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 เพื่อระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

แต่ทว่า ภาพมุสลิมไทยที่ดี ไม่ได้ช่วยให้เราเข้าใจความซับซ้อนของฐานะหรือปัญหามุสลิมในสังคมไทย แต่ยิ่งกลับทำให้เรายึดติดภาพที่หยุดนิ่งอยู่กับที่ของคนมุสลิม ผ่านความเข้าใจเดิม ๆ ว่ามุสลิมไม่ทานหมู (แต่น่าจะทานเนื้ออย่างอื่น ๆ ได้?) มุสลิมโดนสุนัขไม่ได้ มุสลิมคลุมฮิญาบคือพวกเคร่งครัด(เกินไป) โดยสังคมไทยไม่ได้มีความสนใจว่าคนมุสลิมคิดอย่างไรกับระบอบประชาธิปไตย มุสลิมจะเอาอย่างไรกับระบบทุนนิยม มุสลิมคิดอย่างไรกับปัญหาเรื่องโลกร้อน หรือไปไกลกว่านั้นก็คือ ความเป็นมุสลิมไม่มีผลอันใด ๆ เลย ต่อประเด็นดังกล่าว

⁶ ยกตัวอย่าง พิจารณาการเลือกใช้กฎหมายมรดก และ ครอบครัว ซึ่งกฎหมายที่ได้ประกาศใช้เฉพาะพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในส่วนตัวของผมในการเรียนในเรื่องวิชากฎหมายอิสลามของหน่วยสาขาเศรษฐศาสตร์อิสลาม ณ.วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในหลักเกณฑ์ของเรื่องกฎหมายอิสลามแล้วจะต้องบังคับใช้กับมุสลิมทุกคน แต่น่าประหลาดใจอย่างมากก็คือไม่มีข้อเรียกร้องจากมุสลิมที่อื่น ๆ ยกเว้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

⁷ โปรดพิจารณาในนโยบายรัฐบาลในช่วงปี 2475-2526 เรื่องการอพยพคนพุทธในภาคอื่น ๆ มาสู่อำเภอในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

แม้ว่าภาพต่าง ๆ จะถูกอธิบายโดยลักษณะดังกล่าว แต่ก็มีมุสลิมบางคนในฐานะของปัจเจกชนได้ร่วมการกบฏต่อรัฐไทยอย่างหรือเข้าร่วมการเปลี่ยนแปลงการเมืองในเหตุการณ์ต่าง ๆ นับตั้งแต่ 2475 จนถึงปัจจุบัน จนเป็นที่น่าสนใจว่าคนเหล่านี้ ได้นำเอาประเด็นเฉพาะของความเป็นมุสลิม นำไปอภิปราย แลกเปลี่ยน หรือเรียกร้องต่อสังคมหรือไม่ อย่างไร ?

แน่นอนเหตุการณ์ทางด้านประวัติศาสตร์ของการเคลื่อนไหวของปัญญาชนในช่วงยุค 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ย่อมมีคนมุสลิมอยู่ด้วย แต่ในนามของปัจเจกชน หรือในนามของกลุ่มกลับไม่มีงานวิชาการหรือบันทึกประวัติศาสตร์ที่สนใจนำมาถกเถียงหรืออภิปรายต่อ

งานชิ้นนี้จึงพยายามมุ่งประเด็นที่กลุ่มนักศึกษามุสลิมในบริบทสังคมช่วง 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ว่ามีใครทำอะไรบ้าง หรือหากคนเหล่านั้นทำ เขาทำในประเด็นอะไร แล้วทำไมพวกเขาถึงหายไปจากหน้าประวัติศาสตร์ของเส้นทางประชาธิปไตยไทย

บทบาทมุสลิมในการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศไทย

นายเข้ม พรหมยงค์ คณะราษฎรสายมุสลิม

ปรีดี พนมยงค์ ปัญญาชนคนสำคัญของคณะราษฎรได้บันทึกเหตุการณ์ก่อตัวของคณะผู้ก่อการก่อการวิวัฒน์ไว้ว่า "เมื่อเสร็จการประชุมก่อตั้งคณะราษฎรแล้ว ข้าพเจ้ากลับสยามในเดือนมีนาคมปีนั้น แล้วเพื่อนที่ยังอยู่ในปารีสเลือกเพื่อนผู้ที่เหมาะสมมาร่วมคณะราษฎรต่อไป อีกประมาณ 2-3 เดือน เพื่อนที่ยังอยู่ปารีสได้ชวน ทวี บุญยเหตุ นักศึกษาวิชาเกษตร และบรรจง ศรีจรูญ ไทยมุสลิมจากอียิปต์ที่มาเยือนปารีสซึ่งรับภาระจัดตั้งไทยมุสลิมต่อไป อาทิ เข้ม มุสตาฟา (บุตรหัวหน้าศาสนาอิสลามในไทย ที่รู้จักกันในนามว่า "ครูฟา" ต่อมานายเข้มเปลี่ยนนามสกุลว่า "พรหมยงค์" คล้าย ๆ นามสกุลข้าพเจ้า)"⁸

การเข้ามีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงการเมืองการปกครองของไทย ในวันที่ 24 มิถุนายน 2475 ได้มีกลุ่มมุสลิมที่ปรากฏเป็นหลักฐานว่าได้เข้ามามีส่วนร่วมทางด้านประวัติศาสตร์ของการก่อเกิดประชาธิปไตยร่วมกับคณะราษฎรได้แก่ เข้ม พรหมยงค์ (ข้าชูดดิน มุสตาฟา), บรรจง ศรีจรูญ, ประเสริฐ ศรีจรูญ และการิม ศรีจรูญ

ในวันที่มีการก่อการก่อการวิวัฒน์ 24 มิถุนายน 2475 พวกเขาได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ถวายการอารักขาเจ้านายพระบรมวงศานุวงศ์ชั้นสูง ที่ถูกเชิญไปประทับอยู่ที่พระที่นั่งอนันตสมาคมในตอนเช้า โดยที่พวกเขาทั้ง 4 คนเป็นคนแปลกหน้า "สำหรับท่านที่ถูกถวายอารักขา และยังคงความแปลกใจกับท่านเหล่านั้น เพราะหน้าตาของพวกเขาเข้มขึ้นพิเศษ รวมทั้งหนวดเคราที่ประดับอยู่บน

⁸ อนุสรณ์ ธรรมใจ, ปรีดี พนมยงค์ : รัฐบุรุษผู้ก่อการวิวัฒน์, กรุงเทพฯธุรกิจ Bizbook, 2552. หน้า 13-14.

ริมปากและคางของแต่ละคนที่อยู่ในเครื่องแต่งกายพลเรือน จึงได้สร้างความไม่สบายพระทัยแก่
เจ้านายบางพระองค์” ถึงกับเรียกร้องให้มีการผลัดเปลี่ยนผู้อารักขาที่เป็นพลเรือนเหล่านั้นมาเป็น
ทหาร

แช่ม พรหมยงค์ จึงเปลี่ยนหน้าที่ผู้ถวายความอารักขามาเป็นฝ่ายโฆษณา โดยนำ
แถลงการณ์เปลี่ยนแปลงการปกครองไปแจกจ่ายประชาชนย่านต่าง ๆ ในขอบเขตกรุงเทพมหานคร
ได้รับทราบ⁹

การเปลี่ยนแปลงรัฐบาลที่กรุงเทพฯ ได้ทำให้ แช่ม พรหมยงค์ ต้องลี้ภัยทางการเมือง
ออกนอกประเทศเป็นประจำ และได้กลับเข้ามา มีบทบาททางการเมืองที่สำคัญอีกครั้งในปี
พ.ศ. 2488 โดยดำรงตำแหน่งจุฬาราชมนตรี ในปีเดียวกันก็ได้มีการแต่งตั้งกรรมการอิสลามประจำ
จังหวัด

หน้าที่ประการแรกในทันทีของ แช่ม พรหมยงค์ คือเป็นตัวแทนของรัฐบาลไปปรับความ
เข้าใจกับผู้นำศาสนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ และพยายามดึงผู้นำศาสนาอิสลามเหล่านั้นให้คืนสู่
ระบบการควบคุมดูแลของรัฐบาลไทยหลังจากที่บรรดาผู้นำศาสนาอิสลามเหล่านั้นถูกตัดออกจาก
ความสนใจของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม¹⁰

แต่ดูเหมือนว่าบทบาทโดดเด่นที่สุดของ แช่ม พรหมยงค์ นอกจากจะเข้าร่วมก่อการ
อภิวัฒน์ประเทศและขบวนการเสรีไทยแล้ว บทบาทที่สำคัญที่สุดก็คือได้รับการแต่งตั้งให้ดำรง
ตำแหน่งจุฬาราชมนตรีคนแรกภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองและได้ดำเนินการให้ทางรัฐสภา
ตรา พ.ร.บ. ว่าด้วยการใช้กฎหมายอิสลามในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2489 ซึ่งมีผลให้ชาว
ไทยมุสลิมในสี่จังหวัดมีสิทธิใช้กฎหมายอิสลาม¹¹

ตำแหน่งจุฬาราชมนตรีเป็นตำแหน่งที่มีความใกล้ชิดกับรัฐไทย และมีบทบาทสำคัญใน
การเป็นผู้นำสูงสุดของมุสลิมในสังคมไทย แช่ม พรหมยงค์ จึงเป็นตัวแทนของความเป็นรัฐไทยใน
การลงไปประนีประนอม ระหว่างชาวมลายูมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้กับรัฐไทยในช่วงหลัง
เปลี่ยนแปลงการปกครอง

ในช่วงดังกล่าวก็ได้มีผู้นำท้องถิ่นอย่าง หะยีสุหลง อับดุลกาเดร์ ที่ได้พยายามเคลื่อนไหว
ทางสังคมเพื่อยื่นข้อเสนอสู่รัฐบาล เรียกร้องสิทธิ เสรีภาพ ให้แก่คนมลายูในจังหวัดชายแดน
ภาคใต้ และแน่นอนในการเคลื่อนไหวเรียกร้องความเป็นธรรมจากอำนาจรัฐศูนย์กลางในช่วง

⁹ สุพจน์ คำนวณกุล, อดีตนายกรัฐมนตรี แช่ม พรหมยงค์ (ข้าซูดิน มุสตาฟา) กับ 4 จังหวัดภาคใต้, สถาบันวิทยาศาสตร์สังคม
(ประเทศไทย), 2547. หน้า 34-35.

¹⁰ เฉลิมเกียรติ ชุนทองเพชร, หะยีสุหลง อับดุลกาเดร์ กับกฎ...หรือวีรบุรุษสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้, สำนักพิมพ์มติชน. 2547, หน้า
36-64.

¹¹ อิมรอน มะลูลีม, วิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลไทยกับมุสลิมในประเทศไทย กรณีศึกษากลุ่มมุสลิมในเขตจังหวัดชายแดน
ภาคใต้, สำนักพิมพ์อิสลามมีคอะคาเดมี, 2538. หน้า 20.

ดังกล่าวก็ได้มีกลุ่มมลายูมุสลิมที่เลือกใช้แนวทางการติดต่ออาวุธเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมจากรัฐไทยด้วยเช่นกัน

ก่อกำเนิดกลุ่มองค์กรนิสิตนักศึกษามุสลิมในช่วง “ประชาธิปไตยเบ่งบาน”

องค์กรนักศึกษามุสลิมที่เป็นองค์กรใหญ่ที่สุดที่เกิดจากการรวมกันของกลุ่มนิสิตนักศึกษามุสลิมจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ก็คือ สมาคมนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม (สนท.) การกำเนิดก่อตั้ง สนท. เริ่มเกิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2511 และ สนท. ได้จดทะเบียนเป็นสมาคม เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2511 ซึ่งมี ปกรณ์ ปรียากกร เป็นนายกสมาคมคนแรก โดยเป้าหมายของการดำเนินกิจกรรมส่วนใหญ่ก็เพื่อจะรวบรวมนักศึกษามุสลิมที่เข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยในส่วนกลาง ให้มีความรู้จักร่วมงานกิจกรรมด้วยกันทั้งทางด้านศาสนาและกิจกรรมทั่วไป

หลังจากการเกิดสมาคมนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม ทางกลุ่มก็ได้พยายามผลักดันให้นักศึกษามุสลิมในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ตั้งชมรมนักศึกษามุสลิมในมหาวิทยาลัยของตน

องค์กรนักศึกษามุสลิมที่สำคัญที่ก่อตั้งขึ้นในขณะนั้น เช่น ชมรมนักศึกษามุสลิม องค์กรนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ชมรมนี้ได้กลายมาเป็นศูนย์กลางของนักศึกษามุสลิมภายในมหาวิทยาลัยรามคำแหง พร้อม ๆ กับการก่อตั้งมหาวิทยาลัยรามคำแหงในปี พ.ศ. 2514

ชมรมนักศึกษามุสลิม มหาวิทยาลัยรามคำแหง เกิดจากการรวมตัวครั้งแรกของนักศึกษาของนักศึกษาจำนวน 3 คนที่ได้พบปะพูดคุยกันในการที่จะรวมนักศึกษามุสลิมเพื่อเป็นชุมนุมนักศึกษามุสลิม ซึ่งประกอบด้วย สุรศักดิ์ ฉิมกุล, วีระ ฐไชนี และปรีชา ฐไชนี โดยได้ทำการประกาศและเรียกประชุมเพื่อนนักศึกษามุสลิมในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เป็นครั้งแรก ที่ห้อง บีบี3 (ปัจจุบันคือ อาคาร สวป.) โดยในการพบปะประชุมกันครั้งแรกเกิดจากแรงหนุน 2 ประการ คือ ประการแรก เกิดจากความต้องการรวมตัวของนักศึกษามุสลิมที่มาจากสถานที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ และประการต่อมา เกิดจากการสนับสนุนของสมาคมนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม

เราจะเห็นบทบาทของชุมนุมนักศึกษามุสลิม มหาวิทยาลัยรามคำแหง ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ มาโดยตลอด จนถึงปี 2519 ได้เกิดเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 กิจกรรมและการดำเนินงานต่าง ๆ ของชมรมต้องหยุดชะงักลง ในปี พ.ศ. 2521 เมื่อสถานการณ์ความรุนแรงและความขัดแย้งลดลง ก็ได้มีการจัดตั้งชมรมขึ้นใหม่ภายใต้การควบคุมของมหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยใช้ชื่อว่า “ชมรมนักศึกษามุสลิม” โดยมี วีระพล รักษมณี เป็นประธาน และได้บริหารชมรม

นักศึกษามุสลิมมหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยได้จัดทำโครงการต่าง ๆ ทั้งในและนอกมหาวิทยาลัย เช่น โครงการต้อนรับน้องใหม่ โครงการการจัดทำจุลสาร และอื่น ๆ อีกหลายโครงการ¹²

การรวมตัวกันของกลุ่มนิสิตมุสลิมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีที่มาจากตั้งแต่ยุคเริ่มต้นของการสถาปนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในช่วงยุคก่อนปีพ.ศ.2500 ได้มีการรวมกลุ่มนิสิตมุสลิมเพื่อมาทำความรู้จักกันมา ร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น พุดคุยกันทั่วไป นัดทานอาหารร่วมกันบ้างตามโอกาส มีกิจกรรมที่ทำร่วมกับชมรมอื่น เช่น การอภิปราย 3 ศาสนา คือ อิสลาม พุทธ คริสต์ เป็นต้น

ต่อมาในปี 2507 ได้มีแกนนำกลุ่มนักศึกษามุสลิมประมาณ 3-5 สถาบันรวมกัน และจัดตั้ง ชุมนุมนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม ซึ่งต่อมาได้จดทะเบียนเป็น "สมาคมนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม" (สนท.) มีแกนนำจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้แก่ วันมูหะมัดนอร์ มะทา (ประธานชมรมมุสลิมจุฬาลงกรณ์คนแรกจากคณะครุศาสตร์), กุสุมา หะสะนี (รักษรมณี) จากคณะอักษรศาสตร์, อภินันท์ บุรณพงศ์ และไชยา เกือบบุญเกิด จากคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ และเสาวนีย์ จิตต์หมวด จากคณะครุศาสตร์ เป็นต้น โดยประธานชมรมดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการกลางของสมาคมนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม

ตั้งแต่ยุคเริ่มต้นมาจนถึงปีพ.ศ.2516 แกนนำและประธานของแต่ละสถาบันจะหาสมาชิกและนำสมาชิกของสถาบันตนเองไปร่วมกิจกรรมกับ สนท. อย่างเหนียวแน่นเพราะทุกสถาบันไม่มีห้องชมรมแต่อย่างใด เนื่องจากสภาพทางการเมืองในขณะนั้นไม่เอื้อสำหรับการทำกิจกรรมทุกประเภท จนกระทั่งภายหลังปี 2517 ซึ่งเป็นยุคประชาธิปไตยเฟื่องฟู องค์การนักศึกษาของแต่ละสถาบันและชมรมรวมทั้งชมรมมุสลิมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ก็ได้รับอนุญาตให้ดำเนินกิจกรรมต่อไปได้¹³

ดูเหมือนว่าสมาคมนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม ได้เข้ามามีบทบาทอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมในการผลักดันให้มีการจัดตั้งชมรมมุสลิมตามมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เพื่อที่จะเป็นเครือข่ายให้องค์กรตัวเอง และมีทำหน้าที่ในการรวบรวมนักศึกษามุสลิมให้เข้ามาร่วมกิจกรรมตามที่องค์กรได้จัดขึ้นมา

รูปแบบ/เนื้อหา กิจกรรมนักศึกษามุสลิม

¹² ประวัติชมรมนักศึกษามุสลิมรามคำแหง, <http://www.muslimram.com/content.php?page=sub&category=5&id=6> สืบค้นวันที่ 14 กรกฎาคม 2552.

¹³ ประวัติชมรมมุสลิมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, <http://www.muslimchula.com/Default.aspx?pageid=6> สืบค้นวันที่ 14 กรกฎาคม 2552.

ในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มนักศึกษามุสลิมในช่วงก่อนและหลังเกิดเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ส่วนใหญ่ก็จะไปในแนวทางเดียวกับกิจกรรมทางด้านกระแสหลักเหมือนกันทั่วไป มีการออกค่ายตามชนบท ค่ายอบรมทางด้านศาสนาอิสลามและจริยธรรมเด็ก¹⁴ อาจจะไม่กล่าวได้ว่ากิจกรรมส่วนใหญ่ไม่ได้มีเนื้อหาทางด้านศาสนาอิสลามที่เข้มข้นเหมือนในยุคปัจจุบัน และการทำกิจกรรมก็จะเกิดขึ้นในพื้นที่ กลุ่ม เฉพาะที่มีคนนับถือศาสนาอิสลาม

สำหรับประเด็นการเมืองอิสลามหรือเรื่องสิทธิของนักศึกษามุสลิม สังเกตได้ว่าในยุคดังกล่าวนักศึกษาผู้หญิงมุสลิมคลุมฮิญาบ (ผ้าคลุมศีรษะ) จำนวนน้อยมากหรือแทบจะไม่มีเห็นเลย สืบเนื่องจากความเข้มข้นในเรื่องการเมืองแห่งอัตลักษณ์ยังไม่มีพลังมากเพียงพอ จึงทำให้นักศึกษามุสลิมก็ไม่ได้มีความแตกต่างจากนักศึกษาโดยทั่วไป

ในกระแสของนักศึกษามุสลิมที่ศึกษามหาวิทยาลัยในประเทศไทย ก็ไม่ได้กล่าวถึงสัญลักษณ์ความเป็นมุสลิมที่มีความแตกต่างจากนักศึกษาโดยทั่วไป และถึงแม้ว่านักศึกษามุสลิมผู้หญิงต้องการคลุมศีรษะจริง ๆ ก็อาจจะขัดต่อระเบียบเครื่องแบบการแต่งกายของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยในขณะนั้น

หากจะกล่าวถึงการเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมทางด้านการเมืองในยุคสมัย 14 ตุลาฯ ก็จะไม่พบเห็นในนามหรือสังกัดขององค์กรมุสลิมที่ได้เข้าร่วมขบวนการนักศึกษาในสมัยนั้น จะมีก็แต่การเข้าร่วมในนามของปัจเจกชนของนักศึกษาที่ให้ความสนใจแต่ละบุคคล

กิจกรรมต่าง ๆ ที่นักศึกษามุสลิมในนามของสมาคมนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม ส่วนใหญ่แล้วเป็นการออกค่ายสร้างโรงเรียนในพื้นที่ชนบทและกิจกรรมการอบรมทางด้านศาสนา จริยธรรมให้แก่เด็ก¹⁵

นอกจากนั้นทางสังคมนิสิตนักศึกษามุสลิมก็ได้มีการเคลื่อนไหวทางการเมืองบางเป็นครั้งคราว แต่ส่วนใหญ่ก็ไม่ได้เป็นองค์กรหลักที่จะคิดกิจกรรมขึ้นมาเอง

สมาคมนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมได้เข้าร่วมกับศูนย์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยซึ่งในขณะนั้น ธีรยุทธ บุญมี ดำรงตำแหน่งเป็นเลขาธิการศูนย์นิสิตฯ เช่น กิจกรรมรณรงค์ในการต่อต้านสินค้าจากประเทศญี่ปุ่น¹⁶

ซึ่งน่าสังเกตว่าส่วนใหญ่งานทางด้านกิจกรรมของสมาคมนิสิตนักศึกษามุสลิมก็ไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางด้านงานกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับทางด้านการเมือง หรือกระแสการเรียกร้องประชาธิปไตยในขณะนั้น ทำให้การใช้ประเด็นความเป็นมุสลิมได้หายไป

¹⁴ ประมวลจากการรับฟังงานสัมมนาที่เกี่ยวข้องกับปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีวิทยากรบางท่าน อย่างเช่น บรรจง บินกาซัน , เสาวนีย์ จิตต์หมวด มักจะกล่าวถึงกิจกรรมในช่วงที่ตนเองเป็นนักศึกษาอยู่ และได้ลงพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการออกค่ายต่าง ๆ ซึ่งไม่ต่างจากกิจกรรมที่นักศึกษาโดยทั่วไปในยุคนั้นได้มีธรรมเนียมปฏิบัติกัน

¹⁵ Preeda Prapertchob, Islam and Civil Society in Thailand : The Role of NGos", 2001, pp.104-108.

¹⁶ Ibid., pp.108.

ในส่วน of นักศึกษามุสลิมที่มีบทบาทสำคัญและโดดเด่นที่สุดก็คือ สมาน เลือดดวงศรัทธ (สมาน เลือดดวงศรัทธ) ซึ่งได้ตำแหน่งที่สำคัญอย่างเช่น ประธานสภานักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2518 และนายกองค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2519 โดยได้เขียนหนังสือเรื่อง การศึกษาของมวลชน¹⁷ ซึ่งหากจะกล่าวถึงหนังสือเล่มนี้ก็ไม่ได้มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องจะถึงเรื่อง of ศาสนาอิสลาม หรือกลุ่มคนมุสลิมเลย และในส่วน of วีรชนผู้สูญเสียชีวิตจากเหตุการณ์ในวันที่ 14 ตุลาคม ซึ่งมีคนมุสลิมร่วมอยู่ด้วย

นักศึกษามุสลิม ว่าด้วย “อ่าน” หนังสือ/เอกสาร

เนื่องด้วยบริบททางด้านสังคมในยุค 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 กระแสของสังคมนิยมและคอมมิวนิสต์กลายเป็นกระแสหลักในหมู่ปัญญาชนนิสิตนักศึกษา¹⁸ จึงให้มีการจัดพิมพ์หนังสือวารสารต่าง ๆ จากปัญญาชนและนิสิตนักศึกษาในขณะนั้นเป็นจำนวนมาก ซึ่งเนื้อหาจะเน้นการวิพากษ์วิจารณ์สังคมหรือมีการนำเสนอแนวคิดทางด้านการเมืองที่เรียกกันว่า แนวคิดฝ่ายซ้ายหรือแนวคิดทางด้านสังคมนิยม

แน่นอนสำหรับสังคมมุสลิม หนังสือหรือวารสารที่ผลิตโดยนักเขียนมุสลิม ก็มีจำนวนน้อยโดยสาเหตุอาจจะไม่ทราบอย่างแน่ชัด แต่จะแยกให้เห็นลักษณะเนื้อหาของหนังสือเป็น 2 แบบด้วยกัน อย่างแรก หนังสือที่เกี่ยวข้องกับทางด้านศาสนาและเกี่ยวข้องกับโลกมุสลิมซึ่งส่วนใหญ่ก็จะเป็นเรื่องของปัญหาหรือเหตุการณ์ในโลกอาหรับ ซึ่งเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ในเมืองไทยน้อยมาก ด้วยความที่หนังสือและวารสารเหล่านี้มุ่งความสนใจอย่างเฉพาะเจาะจงที่ความเป็นมุสลิมและในเรื่อง of ความเป็นอุมมะฮฺ¹⁹ (พี่น้องกัน) จึงได้รับความสนใจจากนิสิตนักศึกษามุสลิมเป็นพิเศษ

¹⁷ สมาน เลือดดวงศรัทธ., เรียงไชย พุทธาโร, การศึกษาเพื่อมวลชน รวบรวมโดยสมานเลือดดวงศรัทธและเรียงไชยพุทธาโร, กรุงเทพฯ, ชมรมแสงจันทร์, 2517.

¹⁸ โปรดพิจารณา วาทกรรมปัญญาชนและสิ่งพิมพ์นักศึกษา เครือข่ายปัญญาชนและสิ่งพิมพ์วาทกรรม โดย ประจักษ์ ก้องกีรติ, และแล้วความเคลื่อนไหวก็ปรากฏ การเมืองวัฒนธรรมนักศึกษาและปัญญาชนก่อน 14 ตุลา, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548 หน้า 109-134.

¹⁹ ประเด็นแนวคิดเรื่อง อุมมะฮฺ ได้มีการตั้งคำถามอย่างคนที่ไม่ใช่มุสลิมจำนวนมาก ว่ามุสลิมจะนับความเป็นพี่น้องกับแค่คนร่วมศาสนาอย่างเดียวเท่านั้นหรือ ? การอธิบายเรื่อง of ความเป็นพี่น้องของคนมุสลิมทั่วโลกก็มีการ ถกเถียงกันจำนวนมากเช่นกันในหมู่นักคิด นักวิชาการมุสลิม ว่ามุสลิมให้ความเป็นพี่น้องแค่กลุ่มคนมุสลิมหรือไม่ ?

สำหรับนักศึกษาส่วนใหญ่ก็จะใช้รูปแบบในการบรรยายจากผู้ที่มีความรู้ ประสบการณ์ เป็นส่วนใหญ่ อย่างเช่น ไรน่าน อรุณรังสี และกิติมา อมรทัต ก็จะเป็นคนบรรยาย หรือจะเขียน บทความ เอกสาร ออกมาเผยแพร่ แต่ก็อยู่ในกลุ่มเล็ก ๆ และคนที่สนใจพิเศษเท่านั้น²⁰

อย่างที่สอง เกี่ยวกับเรื่องการเมือง สังคม เศรษฐกิจ เนื่องด้วยจำนวนการผลิตหนังสือ หรือ เอกสารต่าง ๆ ในยุคนั้นได้มีสิ่งพิมพ์ที่ออกจำหน่ายส่วนใหญ่ก็จะเป็นนักเขียนของฝ่าย ประชาธิปไตยแบบสังคมนิยม หรือ ลัทธิคอมมิวนิสต์ ซึ่งแน่นอนหนังสือเหล่านี้ นักศึกษามุสลิมก็ ได้รับอิทธิพลเช่นกัน แต่ก็มีบางเรื่อง บางประเด็นที่ไม่สามารถสมาทานความคิดมาได้ทั้งหมด อย่างเช่น การปฏิเสศพระเจ้าของฝั่งแนวคิดสำนักทฤษฎีคอมมิวนิสต์

แต่ทว่าหนังสือที่กลุ่มนักศึกษามุสลิมสนใจมากเป็นพิเศษก็คือ เรื่องของปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีการผลิตหนังสือออกมาหลายเล่ม และหนังสือหลายเล่ม กลายเป็นหนังสือต้องห้าม (ในประเด็นหนังสือที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์จังหวัดชายแดนภาคใต้ จะอภิปรายต่อไป) แต่เนื้อหาหนังสือส่วนใหญ่ก็จะเป็นการอธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในจังหวัด ชายแดนภาคใต้ ซึ่งหนังสือที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดหรือทฤษฎีทางการเมืองของคน มุสลิมกลับไม่ปรากฏให้เห็น

สถานการณ์ภาคใต้ในช่วงปี พ.ศ. 2516-2519

ในระหว่างสามปีนี้ (พ.ศ.2516-2519) ความจริงเกี่ยวกับการปฏิบัติไม่ดีและความอ ยุติธรรมของเจ้าหน้าที่รัฐบาลที่กระทำต่อชาวมุสลิมก็ได้รับการเปิดเผยมากขึ้นเรื่อย ๆ พร้อม ๆ กับการมีเสรีภาพทางด้านประชาธิปไตยของสังคมไทย

ชาวไทยมุสลิมก็ต้องการผู้นำที่มีความสามารถมากยิ่งขึ้น คนหนุ่มสาวและผู้นำรุ่นใหม่ เหล่านั้นส่วนมากสำเร็จการศึกษาชั้นสูงมาจากประเทศมุสลิมในตะวันออกกลางหรือเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ บางคนก็เรียนวิชาทางโลกรวมทั้งวิชาทางด้านศาสนาอิสลาม พวกเขาได้รับความนับถือจากประชาชน เพราะมีความรู้เป็นดีในทางด้านศาสนาและมีทรรศนะสมัยใหม่ นอกจากนั้นคนเหล่านี้ยังมีความผูกพันอย่างแข็งแกร่งกับองค์กรมุสลิมในประเทศอื่น ๆ ด้วย จึง สามารถนำความทุกข์เข็ญของชุมชนมุสลิมไปสู่สายตาของโลกภายนอกได้ดีกว่าคนรุ่นเก่า องค์กร ต่างประเทศต่าง ๆ ก็ให้ความสนใจต่อเรื่องราวเช่นนี้

ผู้นำรุ่นใหม่เหล่านี้มักจะหยิบยกเรื่องนี้ไปเสนอในการประชุมต่าง ๆ เช่น การประชุม สันนิบาตโลกมุสลิม การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอิสลาม การประชุมอิสลามในเอเชีย และการ ประชุมสันนิบาตอาหรับ เป็นต้น²¹

²⁰ ประมวลจากการได้พูดคุยเป็นการส่วนตัวกับ ดร.พีรยศ ราฮิมมูรา, วันที่ 10 กรกฎาคม 2552.

แน่นอน ในช่วงดังกล่าวกระแสของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยและพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้มีความสนใจในเรื่องของปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้เช่นกัน อย่างเช่น งานของโทมัส ก็ได้กล่าวว่

“สมัยหนึ่งพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (CPT) และพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (CPM) ได้เริ่มมีความเข้าใจในการสนับสนุนขบวนการแบ่งแยกดินแดน มีหลักฐานแสดงว่าอย่างน้อยการพรรคทั้งสองนี้มีจุดหมายร่วมกันที่จะยุยงให้ประชาชนต่อต้านอำนาจของรัฐบาลนั้น ทำให้มันใกล้ชิดกัน”²²

ในส่วนความคิดของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยในยุคสมัยนั้นก็ได้อ้างไว้กว้าง ๆ ในงานฉลองพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยครั้งที่ 34 เมื่อปีพ.ศ.2519 โดยประกาศว่า

“ประชาชนเชื้อชาติต่าง ๆ ในประเทศไทยควรมีสติเท่าเทียมกัน ควรมีความนับถือสนับสนุน และช่วยเหลือกันและกัน ควรมีสติที่จะได้ใช้ภาษาและตัวอักษรของตนเอง และรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมอันดีของตนไว้ เราขอคัดค้านต่อการเลือกปฏิบัติและการกดขี่คนเชื้อชาติใด ๆ”²³

ระหว่าง พ.ศ. 2511 ถึง 2519 รัฐบาลไทยได้ปฏิบัติทางการทหารที่เรียกว่า “ปฏิบัติการพิเศษสำหรับสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้” “ปฏิบัติการรามาแห่ง” และ “การรณรงค์พิเศษต่อผู้ก่อการร้ายในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้” ในการปฏิบัติการทั้งสามนี้ใช้กองกำลังตำรวจพิเศษของเขตที่ 9 และชาวไทยพุทธและอาสาสมัครชาวมุสลิมจำนวนมาก ปฏิบัติการเหล่านี้ยังไปรวมอยู่ในการปฏิบัติการปกติของกองกำลังทหารและตำรวจด้วย ผลของการรณรงค์เจ็ดปีนี้เป็นดังนี้ มีการปะทะกับ “ผู้ก่อการ (ร้าย) มุสลิม” [วงเล็บโดยผู้เขียน] ผู้ก่อการร้ายตายไป 329 คน 165 คนยอม

²¹ Surin Pitsuwan, Islam and Muslim Nationalism, อ้างใน อิมรอน มะลูลีม, วิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลไทยกับมุสลิมในประเทศไทย กรณีศึกษากลุ่มมุสลิมในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้, สำนักพิมพ์อิสลามมิคอะคาเดมี, 2538. หน้า 171.

²² Thomas Ladd, Political Violence in the Muslim Provinces of Southern Thailand, อ้างใน อิมรอน มะลูลีม, วิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลไทยกับมุสลิมในประเทศไทย กรณีศึกษากลุ่มมุสลิมในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้, สำนักพิมพ์อิสลามมิคอะคาเดมี, 2538. หน้า 172.

²³ เอกสารแยกประเภท คณะกรรมการพิเศษรัฐสภา, 2522 หน้า 12, อิมรอน มะลูลีม, วิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลไทยกับมุสลิมในประเทศไทย กรณีศึกษากลุ่มมุสลิมในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้, สำนักพิมพ์อิสลามมิคอะคาเดมี, 2538. หน้า 172

แพ้อาหารรัฐบาลถูกจับกุม 1,208 คน ยึดอาวุธต่าง ๆ ได้ 1,451 ชิ้น กระสุน 27,538 นัด และลูกกระเบิด 95 ลูก ค่าของผู้ออกการร้ายถูกทำลายไป 250 ค่า²⁴

หากเราจะพิจารณาและวิเคราะห์นี้ได้ว่า ในช่วงของกระแสประชาธิปไตยกำลังแบ่งบาน สถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ก็เกิดขึ้นตลอด ซึ่งความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในกรุงเทพฯ ก็ดูเหมือนว่ารัฐบาลในช่วงดังกล่าวก็ตระหนักดีในเรื่องปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ นำสังเกตว่า แนวทางการเมืองก็ไม่สามารถเปลี่ยนนำแนวทางการทหารได้ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน²⁵ หน่วยงานที่มีอิทธิพลต่อการแก้ไขปัญหในช่วงระหว่าง พ.ศ.2511-2519 หรือก่อนหน้านั้นเป็นหน่วยงานทางด้านความมั่นคงมาโดยตลอด

“กลุ่มนักศึกษาสลตัน” นิสิตนักศึกษามลายูมุสลิมจากชายแดนภาคใต้

นโยบายการปกครองของรัฐบาลต่อชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (พ.ศ. 2475-2516) ในห้วงสมัยรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร มีโครงการพัฒนาการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เช่น โครงการจัดส่งนักศึกษาชาวไทยมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้ามหาวิทยาลัยและโรงเรียนนายร้อยตำรวจสามพราน โครงการส่งเสริมการศึกษาแก่ชาวไทยมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้ และโครงการส่งเสริมชาวไทยมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้ารับราชการ²⁶

โครงการจัดส่งนักเรียนชาวไทยมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้ามหาวิทยาลัยและโรงเรียนนายร้อยตำรวจสามพราน เป็นโครงการระยะยาว คือ ระหว่าง พ.ศ. 2514-2519 มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อสนับสนุนให้ชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้เข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา และโรงเรียนนายร้อยตำรวจสามพราน โดยไม่ต้องผ่านการสอบคัดเลือก²⁷

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2514 รัฐบาลได้จัดโควตาให้เยาวชนมุสลิมใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีที่นั้งในการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยจำนวน 50 ที่นั้งต่อปี และโรงเรียนตำรวจปีละ 15 ที่นั้งในแต่ละ

²⁴ มนัส เมกะรัต, “ความล้มเหลวในการปราบผู้ก่อการร้ายในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้,” เอกสารการวิจัย, หลักสูตรโรงเรียนนายร้อยตำรวจ, 2520. ใน อิมรอน มะลูลีม, วิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลไทยกับมุสลิมในประเทศไทย กรณีศึกษากลุ่มมุสลิมในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้, สำนักพิมพ์อิสลามมิคอเคเดมี, 2538. หน้า 181.

²⁵ สังเกตได้ว่า ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ในปัจจุบันก็มีการ ถกเถียงเรื่อง “แนวทาง” ระหว่างการเมืองกับการทหาร ว่าแนวทางเป็นไหนจะนำ แต่ปัจจุบันก็ยังเป็นแนวทางทหารที่มีบทบาทเช่นเดิม ไม่ต่างจากอดีต

²⁶ ปิยนาด นูนาค, นโยบายการปกครองของรัฐบาลต่อชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (พ.ศ.2475-2516), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546. พิมพ์ครั้งที่ 2, หน้า 154.

²⁷ เพ็งอ้าง, หน้า 242 .

ปี ในปีเดียวกันนั้นรัฐบาลได้จัดตั้งอิสลามวิทยาลัยขึ้นในกรุงเทพฯ เพื่อรองรับนักเรียนมลายูมุสลิม จากจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อเตรียมต่อในระดับมหาวิทยาลัย²⁸

ทำให้นักศึกษามลายูมุสลิมที่ได้เข้ามาเรียนมหาวิทยาลัยหลายแห่งในกรุงเทพฯ อย่างเช่น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงได้เข้ามามีส่วนร่วมกับการเคลื่อนไหวเรียกร้องประชาธิปไตยของนักศึกษาในช่วงเวลาดังกล่าวด้วย

และหลังจากชัยชนะของนิสิต นักศึกษา ในช่วง 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 จึงทำให้เกิดกระแส การตื่นตัวทางด้านสิทธิ เสรีภาพ มากขึ้น กล่าวให้ชัดก็คือ ได้เห็นโอกาสทางด้านการเมืองที่ เอื้ออำนวยให้แก่พวกเขา ในการที่จะแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ผลจากการที่รัฐบาลได้เปิดโอกาสให้นักศึกษามลายูมุสลิมได้มีโอกาสศึกษาใน มหาวิทยาลัยชั้นนำของประเทศ ทำให้เรื่องพื้นที่ทางการเมืองได้เปิดขึ้น จนทำให้เกิดการก่อตั้ง “กลุ่มสลัดตัน” เพื่อที่จะให้เกิดการรวมกลุ่มและทำกิจกรรมเพื่อสังคมของนักศึกษามลายูมุสลิมกับ ปัญหาท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ดูเหมือนว่ากลุ่มสลัดตัน ไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมใน ขบวนการเคลื่อนไหวมากนัก แต่ทว่าในนามของปัจเจก มีคนในกลุ่มสลัดตันอย่างเช่น พีรยศ ราฮิม มูลา ได้เข้าไปมีส่วนร่วม ซึ่งแน่นอนเป็นความสนใจส่วนตัว

แต่หลังจากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ได้ทำให้กลุ่มสลัดตัน มีบทบาทในการ เผยแพร่ความคิดทางด้านประชาธิปไตยแก่ประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่ง ทางด้านกลุ่มสลัดตัน ได้ขอแบ่งงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จากศูนย์นิสิตนักศึกษาแห่ง ประเทศไทย เป็นการเฉพาะ เพราะพื้นที่ดังกล่าว ประชาชนส่วนใหญ่ สื่อสารภาษาไทยไม่ค่อยได้ ส่วนใหญ่ก็จะใช้ภาษามลายูถิ่นมากกว่า

ด้วยความพิเศษเฉพาะของพื้นที่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ทำให้กลุ่มนักศึกษาสลัดตัน ได้เข้าไปปรับผิวดินอย่างเต็มที่ เพื่อที่จะรณรงค์ เผยแพร่ เรื่องประชาธิปไตยให้แก่ชาวบ้าน

การเก็บข้อมูลต่าง ๆ จากชาวบ้านที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าหน้าที่รัฐ ก็ได้มีมากขึ้น ชาวบ้านได้ให้การสนับสนุนกลุ่มสลัดตันจำนวนมาก

หลังจากเก็บข้อมูลกลุ่มสลัดตันก็ได้มีโอกาสได้เข้าพบ นายกรัฐมนตรี เพื่อรายงานข้อมูลสิ่งที่ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนกับชาวบ้าน

ผลงานที่เด่นชัดมากที่สุด จนทำให้กลุ่มสลัดตันได้รับการยอมรับก็คือ การปล่อยชาวบ้าน มลายูมุสลิมที่ตกเป็นผู้ต้องหาและถูกจำคุกอยู่ที่อำเภอสี่คิ้ว จ.นครราชสีมา โดยมีคำสั่งจาก

²⁸ อารีพิน บินจิ อ.ลอคแมน ชูฮัยมีย์ อิศมาแอล, ปาตานี ประวัติศาสตร์และการเมืองโลกมลายู, มูลนิธิวัฒนธรรมอิสลามภาคใต้ ,2550.หน้า 133

นายกรัฐมนตรีโดยตรงให้ปล่อยนักโทษที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการจับกุมของเจ้าหน้าที่ ทำให้
สื่อต่าง ๆ ในประเทศได้ให้ความสนใจอย่างมาก ²⁹

เหตุการณ์ชุมนุมใหญ่ที่ปัตตานี พ.ศ. 2518

การสังหารชาวมุสลิม 5 ศพ ที่สะพานกอตอ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ 29
พฤศจิกายน พ.ศ. 2518 บังเอิญเหยื่อความรุนแรงที่ 6 เป็นเด็กชายอายุ 14 ปี ถูกแทงข้างหลังด้วย
มีดยาวประมาณ 1 ฟุต ถูกของแข็งตีศีรษะอีกสองสามครั้ง จากนั้นก็ถูกเหวี่ยงจากสะพานในแม่น้ำ
แต่เด็กชายผู้นี้รอดมาได้ เขายังให้การอีกด้วยว่าฆาตกรมี 3 คน แต่งชุดเขียวถืออาวุธคล้ายทหาร
ชาวมลายูมุสลิมเชื่อว่าความรุนแรงครั้งนี้ก็เป็นฝีมือข้าราชการทหารนาวิกโยธิน ในขณะที่ทาง
ราชการปฏิเสธและไม่พยายามสอบสวนหาตัวคนร้าย³⁰

การก่อตัวประท้วงที่อำเภอสายบุรี ชาวอำเภอสายบุรีเป็นกลุ่มแรกที่สนับสนุนการประท้วง
หลังจากการเกิดเรื่องข้อหาที่เกี่ยวกับการสังหารหมู่ 5 ศพแล้ว ขณะเดียวกันก็มีผู้ไปขอความ
ร่วมมือจากนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่อยู่กรุงเทพฯ (กลุ่มสลาดตัน) เพื่อให้ลงไปดำเนินการ ตอนนี้
เองจึงเกิดขึ้นกลุ่ม **“พิทักษ์ประชาชน”**

การประท้วงที่ปัตตานี เริ่มต้นเมื่อวันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ. 2518 ที่หน้าศาลากลางจังหวัด
ปัตตานี โดยมี **“กลุ่มพิทักษ์ประชาชน”** อันเป็นกลุ่มที่เกิดจาก กลุ่มนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม
(กรุงเทพฯ) หรือ **“กลุ่มสลาดตัน”** เป็นแกนนำในการประท้วง เริ่มแรกการประท้วงได้ยื่นข้อเสนอ
เพียงให้ถอนทหารออกจากวัดหัวเขา อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส และชดเชยค่าเสียหายให้แก่
ญาติผู้ตายและผู้ที่ได้รับบาดเจ็บ

ดูเหมือนว่าผลสถานการณ์การประท้วงที่จังหวัดปัตตานีเมื่อปี พ.ศ.2518 ได้ทำให้สังคมที่
ปัตตานีจดจำกลุ่มสลาดตันได้เป็นอย่างดี ในฐานะเป็นคนหนุ่มสาวของคนในท้องถิ่นที่ได้เข้าไปเป็น
แกนนำในการเรียกร้องประชาธิปไตย การเคลื่อนไหวของกลุ่มสลาดตัน ได้แบ่งออกเป็น สอง ส่วน
ด้วยกัน ส่วนแรก ในส่วนของพื้นที่จังหวัดปัตตานีก็ได้มีกลุ่มนักศึกษาบางส่วนที่ได้ลงไปทำกิจกรรม
ในพื้นที่ และบางส่วนได้ทำหน้าที่ในการประสานในกรุงเทพฯ การเคลื่อนไหวเรียกร้องความเป็น
ธรรมครั้งนี้ ได้มีการประสานจากกลุ่มนักศึกษาต่าง ๆ เช่น ได้มีการขอร้องให้ทางศูนย์กลางนิสิต

²⁹ ประมวลจากการสัมภาษณ์ ดร.พีรยศ ราฮิมมูรา, วันที่ 10 กรกฎาคม 2552.

³⁰ อารง สุทธศาสตร์, ปัญหาความขัดแย้งในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้, กรุงเทพฯ : พิทักษ์ประชา, 2519. 66-68. อ้างใน ชัยวัฒน์ สถา
อานันท์, ความรุนแรงกับการจัดการ “ความจริง” ปัตตานีในรอบกึ่งศตวรรษ, สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551. หน้า 213-

นักศึกษาแห่งประเทศไทย ให้ออกมาเคลื่อนไหว โดยในขณะนั้นได้มี สุธรรม แสงประทุม เป็นเลขาธิการศูนย์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย ได้เข้าไปร่วมในการเคลื่อนไหวครั้งนี้ด้วย

มีการนำ เด็กชายสี่แม่ บราแชะ ที่รอดชีวิตจากเหตุการณ์สะพานกอดคอ มาปราศรัยที่กรุงเทพฯ ณ ห้องสนามหลวงเพื่อให้ประชาชนรับทราบโดยทางด้านกลุ่มสลัดตันที่อยู่กรุงเทพฯเป็นผู้ดำเนินการในการให้มีการปราศรัยที่ห้องสนามหลวงโดยร่วมกับศูนย์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย

เหตุการณ์ปี พ.ศ. 2518 ถือว่าเป็นเหตุการณ์ที่ทำให้กลุ่มสลัดตัน ได้มีบทบาทและชื่อเสียงมากที่สุด ในประวัติศาสตร์ของการต่อสู้ของผู้คนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ในช่วง 45 วันของการประท้วงที่มัสยิดกลางปัตตานีได้รับการสนับสนุนจากคนมุสลิมและไม่ใช่มุสลิมจำนวนมาก และที่สำคัญได้มีการตื่นตัวในเรื่องทางด้านการเมืองของประชาชนในชนบทของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

“ปรากฏการณ์เช่นนี้ในทางหนึ่งคงเกี่ยวพันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในยุคสมัยที่สิทธิเสรีภาพหอมหวานเข้มข้นหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ขณะเดียวกันก็อาจเป็นผลของอาการหมดความอดทนกับความรุนแรงที่คอยเอาชีวิตผู้บริสุทธิ์ตลอดมา ที่สำคัญคือพวกเขาออกมาต่อสู้เรียกร้อง “ความจริง” ทำทลายอำนาจของฝ่ายราชการที่เขาเชื่อว่าเป็นตัวการก่อความรุนแรง ด้วยการใช้สิทธิเสรีภาพของตนและด้วยสันติวิธี”³¹

การเคลื่อนไหวเมื่อปี พ.ศ.2518-2519 ได้ทำให้เกิดกระแสเรื่องประชาธิปไตยในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และในเวลาต่อมาได้ทำให้กลุ่มเยาวชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เลือกที่จะเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพฯมากขึ้น อย่างเช่น มหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งก่อนหน้านี้ คนที่มีโอกาสที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยก็เลือกที่จะไปศึกษาต่างประเทศมากกว่าศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐไทย

ชาติ(พันธุ์)นิยมมลายูในขบวนการนักศึกษามลายูมุสลิม

การเคลื่อนไหวทางด้านสังคมของกลุ่มสลัดตันก็ได้นำประเด็นของความเป็นมลายูมุสลิมในการเคลื่อนไหว แต่ก็ไม่ได้มีการนำเสนอต่อสังคมใหญ่หรือการแสดงข้อเรียกร้องต่อสังคมไทยให้มีการยอมรับความเป็นมลายูมุสลิมหรือข้อเรียกร้องทางด้านให้มีการยอมรับความเป็นมลายูมุสลิม

กลุ่มสลัดตันเป็นกลุ่มที่เกิดขึ้นมาในสถานการณ์เฉพาะหน้าในช่วงที่บริบทด้านสังคมการเมืองในขณะนั้นที่เอื้ออำนวยในการทำงาน แต่ทว่าด้วยเนื้อหาสาระในกิจกรรม/ทำงานของ

³¹ ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, ความรุนแรงกับการจัดการ “ความจริง” ปัตตานีในรอบกึ่งศตวรรษ, สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551. หน้า 217.

กลุ่มสลัดตันก็ยังไม่ได้ส่งผลกระทบยาวในการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมการเมืองในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้หรือเกิดข้อเรียกร้องทางด้านอัตลักษณ์ของชาวมลายูมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้

แต่ทว่าปรากฏการณ์ที่เห็นได้ชัดเช่นกันก็คือ ได้เกิดกลุ่มนักศึกษาชาวมลายูมุสลิมเดินทางเข้ามาสู่ระบบศึกษาในมหาวิทยาลัยของไทยมากขึ้น

การดิ้นรนหาทางเลือกในการศึกษานอกกับการที่มีมหาวิทยาลัยเปิดอย่างเช่น รามคำแหง ได้ทำให้กลุ่มเยาวชนจำนวนมาก ก็เลือกที่จะเดินทางเข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัย รามคำแหง จนทำให้เกิดการก่อตัวกลุ่ม PNYS ของกลุ่มนักศึกษาชาวมลายูในพื้นที่กรุงเทพในเวลา ต่อมา

หากพิจารณาตั้งแต่ฐานะสมาชิกของกลุ่มนักศึกษาสลัดตัน และการทำกิจกรรม/พื้นที่/รูปแบบต่าง ๆ ก็จะมีให้เห็นได้ว่า “กลุ่มนักศึกษาสลัดตัน” ได้มุ่งเน้นทางด้านการทำงานเฉพาะพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เท่านั้น โดยไม่ขยายงานในการทำงานในพื้นที่อื่น ๆ สิ่งที่น่าสนใจอย่างมากก็คือ การทำงานของกลุ่มสลัดตันได้ทำให้เกิดขบวนการเคลื่อนไหวทางด้านการเมืองมากขึ้นในกลุ่ม ขบวนการนักศึกษาชาวมลายูมุสลิม ก็คือ การเกิดขึ้นของกลุ่ม PNYS (พีเอ็นวายเอส) เป็นการรวมกลุ่มกันของนักศึกษาชาวมุสลิมจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จ.ปัตตานี (P) จ.นราธิวาส (N) จ.ยะลา (Y) จ.สตูล/จ.สงขลา (S) จึงเป็นที่มาของชื่อกลุ่ม P.N.Y.S ซึ่งมาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของชื่อจังหวัด ของนักศึกษาชาวมลายูมุสลิมในมหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้มีการก่อตั้งหลังจากการสลายตัวหรือหมดบทบาทของกลุ่มสลัดตัน

และดูเหมือนว่ากลุ่มนักศึกษาสลัดตันก็ยังมี ความห่างเหินกับสมาคมนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม (สนท.) ที่เป็นองค์กรใหญ่ของนักศึกษาในช่วงนั้น ซึ่งอาจจะความแตกต่างกันระหว่างบริบททางด้านสังคม ภูมิลาเนา ทำให้ความห่างเหินเกิดขึ้นระหว่างกลุ่มสลัดตันกับสนท. แม้ว่าจะมีความเป็นมุสลิมด้วยกันก็ตาม ซึ่งก็มองปัญหาเรื่องที่เกิดขึ้นอาจจะต่างกัน

และแน่นอนในความขัดแย้งที่ปรากฏได้ชัดเจนอย่างมากก็คือ แม้ว่าทางด้านสนท. จะมีสมาชิกส่วนหนึ่งเป็นกลุ่มสลัดตันแต่ก็มีเรื่องของ ภาษา ประเพณี วัฒนธรรม ที่แตกต่าง บางครั้ง การทำกิจกรรมระหว่าง สนท. กับกลุ่มสลัดตันบางเรื่องก็มีความขัดแย้งกัน ยิ่งในประเด็นของการใช้ภาษา หรือเรื่องของความเป็นอิสลามมลายูมุสลิมที่มักจะบอกว่าตัวเองดีกว่า³²

ความไม่ลงรอยกันระหว่างนักศึกษามุสลิมทั่วไปกับนักศึกษาชาวมลายู ที่เป็นประเด็นหลักก็คือ เรื่องการใช้ภาษาในการสื่อสาร เรื่องของความเข้าใจทางด้านศาสนาที่มีหลักปฏิบัติบางอย่าง

³² สัมภาษณ์อดีตสมาชิกคนหนึ่งของสมาคมนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม(สนท.) ปี พ.ศ.2518 ซึ่งไม่ใช่เป็นคนมลายูมุสลิม แต่เป็นคนกรุงเทพฯ, เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2552.

แตกต่างกัน และความชาตินิยมมลายูมุสลิม ความคับแคบของคนมุสลิมที่ไม่ใช่ชาวมลายู ที่ไม่สามารถยอมรับกันได้ ทำให้หลาย ๆ กิจกรรมก็ไม่สามารถร่วมทำงานกันได้

สิ่งที่สำคัญการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักศึกษามุสลิม ไม่ค่อยได้ข้ามมิติการเรียนรู้กลุ่มกิจกรรมอื่น ๆ หรือประเด็นปัญหาทางด้านสังคมที่เกิดขึ้น

ความขัดแย้งภายในกลุ่มนักศึกษามุสลิมด้วยกันมักจะมี ความขัดแย้งในเรื่องของทางด้านการคิดเกี่ยวกับรูปแบบกิจกรรมทางด้านศาสนา ซึ่งบางครั้งมีมากเกินไปจนเกินไป ทำให้ลดทอนในการมุ่งสู่การพิจารณามิติอื่น ๆ หรือบริบทที่เกิดขึ้นรอบตัวในขณะนั้น

ปัจจัยภายนอก “โลกมุสลิม” มีผลต่อกลุ่มนักศึกษามุสลิม?

ในช่วงขณะนั้นการเปลี่ยนแปลงของโลกมุสลิมในระดับสากลไม่ได้มีอิทธิพลทางด้านความคิดต่อนักศึกษา/ปัญญาชนในประเทศไทยมากนัก พิจารณาได้จากหนังสือของฝ่ายนักศึกษา/ปัญญาชน ไม่ได้มีงานเกี่ยวกับข้อกังขาทางด้านโลกอาหรับหรือโลกมุสลิมอื่น ๆ และหากพิจารณาทางด้านความคิดหรือวิธีทางด้านความคิดก็ยังได้รับอิทธิพลจาก สังคมนิยมเป็นส่วนใหญ่ ส่วนใหญ่เป็นบริบททางด้านสังคมในประเทศ

แต่ยังมีปัญญาชนมุสลิมอีกจำนวนหนึ่งที่ได้ไปศึกษาต่างประเทศ ก็ได้รับอิทธิพลจาก นักคิดจากโลกมุสลิมในช่วงนั้น อย่างเช่น ชัยยิด กุฎฎูบ์ และอาซัน อัลบานา แต่เขาเหล่านั้นก็ไม่ได้มีอิทธิพลทางความคิดต่อความเคลื่อนไหวของนักศึกษามุสลิมในประเทศไทย³³

แต่ที่น่าสนใจอย่างมากก็คือ หลังจากการปฏิวัติอิหร่านในปี พ.ศ. 2522 ก็ได้ทำให้นักศึกษามุสลิมหรือสังคมมุสลิมในประเทศตื่นตัวอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงสังคม ถือได้ว่ามีผลกระทบต่อการคิดเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมในหมู่นักกิจกรรมมุสลิม มีการผลิต/แปลหนังสือจากประเทศโลกมุสลิมจำนวนมาก อย่างเช่น อิสลามและสันติภาพสากล โดย ชัยยิด กุฎฎูบ์ โดย สมาคมนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม(สนท.) หรือ หลักชัยอิสลาม³⁴ และมีการบรรยายเรื่องแนวทางการปฏิวัติอิหร่านในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศไทย โดยการสนับสนุนของสถานทูตอิหร่าน

³³ จากการแลกเปลี่ยนกับปัญญาชนมุสลิมที่ได้ไปศึกษาในต่างประเทศในช่วงปีพ.ศ. 2510-2520

³⁴ โปรดพิจารณางานของ ชัยยิด กุฎฎูบ์ ที่มีการแปลเป็นภาษาไทย **นี่คืออิสลาม**. แปลโดย ฮาซิม หนูนอนนท์. [ม.ป.ท.] : Polygraphic press., **หลักชัยอิสลาม**. แปลโดย เอ็ม. เอ็ม. ซิดดีกี. มาเลเซีย: Polygraphic Press.Sdn. Bhd., **อรรถาธิบาย มหาคัมภีร์อัล-กุรอาน (ได้ร่วมเจ้าอัล-กุรอาน) ญุซที่ 1**. แปลโดย สุนทร มาลาตี. บัดตานี : เบนฮาลาบี เพรส., **อรรถาธิบาย มหาคัมภีร์อัล-กุรอาน (ได้ร่วมเจ้าอัล-กุรอาน) ญุซที่ 2**. แปลโดย สุนทร มาลาตี. บัดตานี : เบนฮาลาบี เพรส.123.**อิสลามกับระบบดอกเบี๋ย**. แปลโดย อิมรอน มะลูลีม. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานสายสัมพันธ์., **อิสลามและสันติภาพสากล**. คูเวต : Sahaba Islamic. ซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานหลังจากการปฏิวัติอิหร่าน และแน่นอนนักกิจกรรมมุสลิมจำนวนไม่น้อยก็ผ่านการอ่านงานเหล่านี้มา

สถานการณ์สากลได้เข้ามามีอิทธิพลทางความคิดต่อปัญญาชนมุสลิมในประเทศ โดยเฉพาะเหตุการณ์ “การปฏิวัติอิหร่าน” ในปลายปี 2522 ประกอบกับการทำสงครามของ “นักรบมูจาฮิดีน” จากทั่วทุกมุมโลกกับโซเวียตหลังจากการยึดครองอัฟกานิสถานในช่วงเวลาไล่เลี่ยกัน แนวความคิดการปฏิวัติสังคมโดยฐานความคิดของอิสลามได้กลายมาเป็นกระแสทำลายแนวคิดชาตินิยมในอดีต อีกทั้งยังปลุกเร้าคนรุ่นใหม่ให้หันกลับมาองหลักการศาสนาเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคม³⁵

การปฏิวัติอิสลามของประเทศอิหร่าน ได้ทำให้การเคลื่อนไหวทางสังคมมุสลิม เน้นสู่การตั้งคำถามต่อเรื่องการเมือง การปกครองมากขึ้น มีการถกเถียงกันอย่างกว้างขวางในรูปแบบถึงความเป็นไปได้ในการนำส่วนหนึ่งของระบอบอิสลามมาใช้ในประเทศไทย และแน่นอนในเรื่องของประเด็นประชาธิปไตยก็ได้รับการตั้งคำถามเช่นกัน ประชาธิปไตยแบบอิสลาม หรือ อิสลามกับประชาธิปไตย จะมีหน้าตาอย่างไร ? แล้วหากเป็นรูปเป็นร่างขึ้นมาหน้าตาของมันสังคมไทยจะรับได้หรือไม่ ?

“ประชาธิปไตย” หลัง 14 ตุลาฯ 16 ต่อผู้คนในปัตตานี

สังคมการเมืองไทยนับตั้งแต่เกิดรัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในสมัยรัชกาลที่ 5 จนถึงปัจจุบัน ไม่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงในระดับที่เป็นจุดแตกหักกับระบอบศักดินา แม้ว่าจะเกิดการปฏิวัติใน พ.ศ.2475 ก็ไม่ได้นำไปสู่การเกิดระบอบประชาธิปไตยในเชิงเนื้อหา ระบอบใหม่โดยเนื้อแท้แล้วยังคงเป็นระบอบการเมืองแบบรวมศูนย์อำนาจ ส่วนเหตุการณ์ 14 ตุลา พ.ศ. 2516 นั้น แม้ว่าจะทำให้ชนชั้นกลางมีอำนาจมากขึ้น แต่ชนชั้นกลางก็เป็นเพียงคนส่วนน้อยในสังคมไทย อีกทั้งยังเป็นชนชั้นที่เข้าถึงระบบการศึกษาและสื่อต่าง ๆ ที่รัฐควบคุมจัดการมากที่สุด จึงถูกรอบงำจากอุดมการณ์ชาตินิยมและวัฒนธรรมแห่งชาติอย่างเข้มข้นที่สุด ดังนั้น ความสืบเนื่องและพลังของอุดมการณ์ชาตินิยมและวัฒนธรรมแห่งชาติจึงมีอยู่สูง³⁶

หลังจากเหตุการณ์ 14 ตุลาฯ 16 ดูเหมือนว่านักศึกษา/ปัญญาชน จะได้รับชัยชนะมาซึ่งหลักการประชาธิปไตย รูปแบบ เช่นการเลือกตั้ง ให้ประชาชนมีสิทธิ์ เสรีภาพมากขึ้น ฯลฯ แต่ทว่าเนื้อหาสาระที่ส่งผลต่อความทุกข์ยากของคนเล็กคนน้อยจำนวนมากในสังคมไทย ยังไม่ได้รับการแก้ไข หรือทำให้เกิดพื้นที่ของการรับรู้ของสังคมไทย ไม่มีการกล่าวถึงเนื้อหาสาระที่เป็นเรื่องของ

³⁵ รอมฎอน บันจอร์, ฮาร์บัน บังซากู นักศึกษามลายูมุสลิม “สนามความขัดแย้ง” ใน สงครามความรู้สึก ปม-ลึก-ไฟใต้, ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้, 2551, หน้า176

³⁶ สายชล สัตยานุรักษ์, ชาตินิยม วัฒนธรรม และความขัดแย้ง, เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ “พหุวัฒนธรรมและชาตินิยม” วันที่ 22-23 ธันวาคม 2551 ณ.ศูนย์ประชุมนานาชาติ โรงแรมดิเอ็มเพรส จ.เชียงใหม่, หน้า 96 .

การกระจายอำนาจแก่ท้องถิ่น มีแต่เพียงงบประมาณที่ลงไป แต่รูปแบบการเมืองของคนท้องถิ่นที่ต้องการยังไม่ได้รับการพิจารณา หรือมาขบคิดอย่างจริง ๆ จัง ๆ

ประชาธิปไตยหลัง 14 ตุลาฯ ทำให้ดูเหมือนว่า ในเชิงเนื้อหาของเสรีภาพ ความเป็นธรรม ก็มักเป็นที่ยกเว้นในพื้นที่ปัตตานี ไม่มีความเปลี่ยนแปลงใด ๆ ทั้งสิ้น ความรู้สึกไม่ได้รับความเป็นธรรมของผู้คนท้องถิ่นจากนโยบายรัฐกรุงเทพฯ ก็เกิดขึ้นตั้งแต่อดีตจนปัจจุบันทุกวันนี้

คงต้องขบคิดกันต่อไปว่า ประชาธิปไตยแบบใดที่พอจะมีความมากพอสำหรับคนทุกชนชั้นในสังคมไทย หรือสำหรับเรื่องของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทย

“คำถาม” จากปัญญาชนมลายูมุสลิมถึงประชาธิปไตยไทย

มีคำถามหนึ่งที่อยู่ในใจของนักคิดชาวมลายูปัตตานีอยู่ตลอดเวลา คำถามนั้นก็คือเมื่อไรที่ชาวมลายูปัตตานีจะมีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในระบอบประชาธิปไตยเสียที ซึ่งจะทำให้พวกเขามีความสำนึกในหน้าที่และยินดีที่จะต่อสู้ถึงที่สุดเพื่อปกป้องประชาธิปไตย

ในจำนวน 100 ล้านคนของประชากรของชนชาติมลายูทั้งหมดนั้น ชาวมลายูปัตตานีถือว่าโชคร้ายที่สุด ถึงแม้ว่าพวกเขาจะอยู่ภายใต้การปกครองของระบอบประชาธิปไตยเป็นเวลายาวนาน แต่ก็ไม่ใช่เป็นประชาธิปไตยที่แท้จริง แต่เป็นประชาธิปไตยที่แบ่งชนชั้นของเชื้อชาติซึ่งกำหนดโดยรัฐบาลสยาม โชคชะตาชาวมลายูปัตตานีจึงเปรียบได้กับต้นไม้เล็ก ๆ ชนิดหนึ่งที่ไม่มีความหวังที่จะเจริญเติบโตได้

ดังนั้นเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ชาวมลายูปัตตานีจะต้องไม่ปล่อยให้รัฐบาลสยามเป็นผู้กำหนดโชคชะตาให้ แต่พวกเขาจะต้องกำหนดโชคชะตาของตัวเอง³⁷

³⁷ อิบรอฮิม ชุกรี, หะสัน หมัดหมาน และ มะหามะซากี เจ๊ะหะ แบล, ประวัติศาสตร์ราชอาณาจักรมลายูปัตตานี, ซิลค์เวอร์ม บุคส์.